

ПРИНЦИПИ ФУНКЦІОНУВАННЯ ФОЛЬКЛОРОНІМІВ

Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: Філологія.

Випуск 1 (45)

УДК 811.161.2'373.2

DOI:10.24144/2663-6840/2021.1(45).250-255

Колесник Н. Принципи функціонування фольклоронімів; кількість бібліографічних джерел – 12; мова українська.

Анотація. Функціональна специфіка власних назв віддавна є засадничою проблемою ономастики як науки. Однак функціональна специфіка фольклорних онімів ще не була об'єктом дослідження, що й зумовлює актуальність запропонованої розвідки. Мета статті – довести, що основні правила, норми використання власних назв у фольклорі зумовлені, по-перше, їхніми онімними характеристиками, а, по-друге, залежать від жанрової специфіки фольклорного тексту.

Основними засадами вивчення фольклоронімів вважаємо усвідомлення того, що, по-перше, фольклоронімія є обов'язковою частиною загальнонаціональної системи називання з чітко окресленим місцем у ній; по-друге, що фольклоронімний простір має структуру, тотожну структурі національного онімного простору, тобто складається з реального, сакрального і віртуального компонентів. Усі вони відрізняються умовами та часом формування, складом, структурою, ступенем достовірності, особливостями розвитку і, звичайно чи й насамперед, особливостями функціонування.

Пріоритет ідентифікувальної, диференційної функції оніма в найдавніших фольклорних жанрах дає підстави вважати фольклорний іменник джерелом прадавньої міфонімії та правдивим відбитком реального українського ономастикону того часового періоду, коли були здійснені записи аналізованого фольклору. Підтверджує це проведене нами зіставлення даних фольклорного антропонімікону та досліджень систем особових імен та прізвищ певних регіонів України, виконаних на реальному матеріалі. У межах як сакральної, так і реальної частин фольклоронімії власна назва виконує насамперед свою засадничу функцію: у процесі номінування чи апеляції, ідентифікує та диференціює.

Формування віртуальної частини фольклоронімії пов'язане з новітніми, як для усної народної творчості, часами. Незважаючи на те, що фольклорна власна назва в цих творах виконує обов'язкову для неї номінативну функцію, головними стають її поетична та текстотвірна функції.

У подальших студіях фольклорних онімів варто враховувати, що основні правила, норми використання фольклорних онімів зумовлені як жанровими межами, так і функціональними характеристиками фольклорних жанрів.

Ключові слова: ономастика, фольклорна ономастика, онімний простір, фольклоронім, фольклоронімний простір, функція фольклороніма.

Постановка проблеми. Палітра ономастичних досліджень останніх десятиліть доволі строката. Розмаїття студій власних назв зумовлене не лише появою нових об'єктів (вивчення сайтонімів, наприклад, ще три-чотири десятиліття тому через нерозвиненість мережі Інтернет було просто неможливим), але й новими підходами до аналізу онімів та поглибленим розумінням власне самої ономастики. Як про загальну тенденцію можемо говорити сьогодні про підвищення інтересу до функціонального спрямування ономастики, зокрема про акцент у багатьох ономастичних студіях на функціональній специфіці пропріативів, що й не дивно. Зрештою, виокремлення ономастики (що є відомим фактом) у самостійну галузь не в останню чергу пов'язане з усвідомленням функціональної специфіки власних назв порівняно із загальними. Чимало авторитетних учених проводили демаркаційну лінію між загальними і власними назвами, розмежовуючи передовсім їхні функції (див. про це детальніше [Торчинський 2008, с. 15]). Саме функціональна специфіка власних назв (поряд із характером іменованих об'єктів та особливостями творення онімів) є, за твердженням М. Торчинського, одним із критеріїв структурування онімного простору [Торчинський 2008, с. 7–8].

Відомий чеський науковець, ономаст-теоретик Р. Шрадек у працях останніх років наголошує на поглибленні впродовж останніх десятиліть поряд із традиційними, етимологічними дослідженнями власних назв студій із теоретичної (функціональної)

ономастики [Šrámek 2015, s. 47–48]. Такий підхід, на думку вченого, дає можливість вивчати не ізольовані окремі онімійні одиниці, а досліджувати загальні категоріальні властивості пропріальної матерії як цілісності, зокрема й враховувати значення та місце власної назви в комунікації [Šrámek 2015, s. 47].

Аналіз досліджень. Власне, саме акцент на проблемі функціонування онімів став поштовхом у другій половині ХХ ст. до нечуваного розквіту літературної ономастики. Не можна з цього приводу не згадати К.Й. Галаса. Незважаючи на те, що вчений був зорієнтований насамперед на традиційні етимологічні дослідження топонімів, 1964 року за його авторства побачила світ одна з перших в українській ономастиці праць у царині літературної ономастики – «Топонімія в «Гайдамаках» Т. Г. Шевченка». Саме ця розвідка К.Й. Галаса та праці дослідників із діаспори Яр. Рудницького «Functions of Proper Names in Literary Work» (1959 р.) та І. Герус-Тарнавецької «Назовництво в поетичному творі» (1966 р.) започаткували в українському мовознавстві літературну ономастику. Отож із 60-х років ХХ ст. поряд зі студіями власних назв в ономастичному контексті (тобто антропонімікою, топонімікою, космонімікою, зоонімікою, ергономікою тощо) починає доволі ефективно розвиватися вивчення власних назв в апелятивному контексті. Цей напрям від початків і донині прийнято називати у слов'янській лінгвістиці літературною ономастикою.

Як відомо, у літературній ономастиці проблема функцій особливо актуальна. Згадуваний

уже Р. Шрадек, зокрема, зазначає, що літературна ономастика є саме тією галуззю, яка найінтенсивніше цікавиться функціями онімів, що, власне, є її наповненням [Šrádek 1999]. Наочний факт: М. Торчинський у монографії «Структура онімного простору української мови. Функціонування власних назв», з'ясовуючи загалом погляди ономастів щодо різниці між функціями загальних та власних назв і щодо особливостей функцій самих онімів, воліє проблему невизначеності типології функцій пропратиєвати розглядати передовсім на «поетонімному матеріалі». Учений наводить більше десятка класифікацій (їх авторами є, зокрема, такі відомі вчені, як Ю Карпенко, М. Карпенко, В. Михайлов, І. Герус-Тарновецька, О. Фоякова, А. Віконь, Л. Белей, а кількість виокремлених функцій коливається в діапазоні „три-вісім”) і пропонує на основі власних напрацювань вимежовувати сім функцій: номінативно-диференційну, характеристичну, ідеологічну, емотивну, емоційно-експерсивну, естетичну та ідіостилістичну [Торчинський 2008, с. 17–22].

Сьогодні про повноцінність літературної ономастики свідчать не лише наявність низки цікавих досліджень в окремих національних лінгвістиках; не лише те, що в межах національних та міжнародних ономастичних конференцій, як правило, працює секція, присвячена її проблемам: показовим щодо цього є програма XXVII Міжнародного конгресу ономастичних наук (серпень 2021 року, Краків, Польща), робота однієї з секцій якого цілком присвячена власним назвам у літературі та інших культурних текстах. Свідченням самодостатності галузі є і наявність збірників, цілком присвячених проблемам функціонування онімів у художніх текстах, наприклад, „Літературна ономастика української та російської мов: взаємодія, взаємозв'язки” (1992), „Onomastyka literacka” (1993). Якщо перший з них – це зібрання розвідок двадцяти шести українських дослідників, присвячених проблемам теорії літературної ономастики, фольклорної ономастики, питанню зіставлення літературних онімів у творах українських і російських письменників, мовної взаємодії літературних онімів у творчості письменника, перекладові літературних онімів та вивчення перекладних онімів. То в основу другого із згаданих збірників лягли доповіді, виголошені на VIII Усепольській ономастичній конференції, цілком присвяченій літературній ономастиці, зокрема питанням теорії цієї галузі, власним назвам у літературних текстах і питанням фольклорної ономастики, онімам у перекладах, заголовкам творів художньої літератури і літературним псевдонімам тощо. Серед доповідачів були не лише польські ономасти, але й науковці з інших слов'янських країн: Чехії, Болгарії, Македонії. Не можемо не згадати і відповідних статей в енциклопедіях. Наприклад, 1998 року побачила світ енциклопедія „Polskie nazwy własne”, у якій проблемам літературної ономастики присвячено окрему главу авторства Чеслава Косиля. Відповідну главу маємо і в праці хорватського ономаста Петара Шімуновича „Uvod u hrvatsko imenoslovlje” 2009 року. В енциклопедії «Słowiańska onomastyka»

(2002-2003), яка стала результатом міжнародної співпраці ономастів з усіх слов'янських країн, літературній ономастиці присвячено 22 розділ, що має 5 підрозділів. Перший з них, до речі, поряд із проблемами типології, перекладу власних назв, зв'язку з літературними напрямками і жанрами, онімами у фольклорі, присвячений функціям власних назв. 2005 року вийшов друком цілком присвячений проблемам літературної ономастики 40 випуск журналу „Onoma” зі статтями майже 20 авторів з різних країн світу, у якому науковці не лише проаналізували здобутки французької, німецької, італійської, польської, російської літературних ономастик та проблеми термінології, але й розмірковували над природою відношень власної назви і тексту, теоретичними та методологічними аспектами вивчення літературних онімів, класифікацією їхніх функцій, але й замислилися над розробкою комплексної методики аналізу із врахуванням новітніх напрацювань у цій галузі і навіть таким практичним аспектом, як переклад літературних онімів та практичне значення теоретичних положень для проблем перекладознавства. Поява такої праці є, безперечно, свідченням наукового визнання цього напрямку ономастичних досліджень. Привертає увагу й той факт, що в літературній ономастиці (українська ономастика не є винятком) й досі існують певні термінологічні суперечності, зокрема й щодо назви самого напрямку: літературна ономастика, поетична ономастика, літературно-художня ономастика, поетика оніма, стилістична ономастика тощо. Такий термінологічний „різновір” зумовлений не тільки різною метою і завданнями, які ставлять перед собою дослідники, сукупністю аспектів, які вважають предметом дослідження літературної ономастики, але й складністю об'єкта вивчення, неоднаковим розумінням величини його обсягу та наповнюваності. З розвитком галузі виявилося, що види та специфіка текстів, залучених до розгляду, такі розмаїті, а відповідно і функції онімів, які нерозривно пов'язані з гатунком цих текстів, що у вітчизняній науці з часом у межах літературної ономастики виокремилися літературно-художня, фольклорна та біблійна ономастики. На межі становлення перебуває ще одне відгалуження – вивчення функціональної специфіки власних назв у медіатекстах. Усіх їх об'єднує предмет дослідження – специфіка функціонування імені в певному гатункові тексту.

Мета статті, завдання. Як ми вже згадували, фольклорна ономастика теж належить до царини літературної ономастики, але обіймає в ній свою, доволі своєрідну нішу, що, безперечно, пов'язане зі особливостями функціонування власних назв у текстах усної народної творчості. Мета статті – довести, що, з огляду на те, що фольклорний онім є одиницею двох систем водночас: ономастичної та фольклорної, – основні правила, норми використання власних назв у фольклорі зумовлені насамперед їхніми онімними характеристиками, а також залежать від жанрової специфіки фольклорного тексту. Реалізація зазначеної мети передбачає виконання таких завдань: описати принципи функціонування

фольклоронімів, що, повторимося, зумовлені, поперше, їхніми онімними характеристиками, а, подруге, залежать від специфіки фольклорної мови загалом; з'ясувати, чи змінюються основні правила, норми використання власних назв у текстах усної народної творчості від їх жанрової належності. Виконуючи поставлені завдання, спиратимемося на розуміння національної фольклоронімії як невід'ємної частини загальнонаціональної системи називання із чітко окресленим місцем у ній. Визначення місця фольклорної онімії у національному онімному просторі, про що свідчать наші попередні студії (див. детальніше [Колесник 2017]), є засадничим для з'ясування як її специфіки загалом, так і особливостей функціонування власних назв у текстах усної словесності.

Методи та методика дослідження. Основним методом вивчення принципів функціонування фольклоронімів є найпоширеніший і найдавніший лінгвістичний метод – описовий, широко використаний у пропонованому дослідженні разом із контекстуально-інтерпретаційним аналізом, бо лише розуміння місця і ролі фольклороніма в тексті дає можливість говорити про нього як власне онім, тільки в тексті власна назва повноцінно виконує свої функції, а отже, саме контекст увиразнює основні правила та норми використання власних назв у усній народній творчості.

Використаний у статті спорадично також прийом зіставлення для з'ясування особливостей функціонування фольклорних онімів у межах сакральної, реальної та віртуальної частин фольклорної онімії.

Виклад основного матеріалу. Мова фольклору є частиною метасистеми національної мови, відповідно фольклорна онімія є окремим підпростором загальнонаціонального онімного простору, що, за нашими спостереженнями, виникає й існує в межах реальної та ірреальної частин національної онімії та перебуває з ними, з огляду на особливості свого виникнення й функціонування, у лише йому властивих стосунках [Колесник 2017, с. 109]. За структурою фольклоронімний простір дублює структуру національного онімного простору: у його межах виокремлюємо реальний та ірреальний підпростори, а в межах останнього – сакральний (гіпотетичний) і віртуальний (вигаданий). Це поперше. По-друге, співвідношення між ними, на відміну від реального онімного простору, регламентоване, якнайперше, жанровими межами, функціональними характеристиками фольклорних жанрів [Колесник 2017, с. 109]. Бо у фольклорі основною категорією, яка виконує класифікаційну функцію, є жанр – «історично сформований тип уснопоетичних творів, що характеризується спільними ознаками змісту й форми... Кожному жанру властивий свій предмет відтворення дійсності, який прямо чи дотично впливає на формальний і змістовий бік текстів, які його утворюють, а також на морфологію, структуру, поетику» [Українська фольклористична енциклопедія 2019, с. 266].

Отже, фольклоронімний простір, як уже було наголошено, має структуру, тожтоту структуру на-

ціонального онімного простору. Усі його частини відрізняються умовами та часом формування, складом, структурою, ступенем достовірності, особливостями розвитку і, звичайно чи й насамперед, особливостями функціонування.

Щодо специфіки функціонування одиниць у межах сакральної та реальної частин фольклорної онімії, то її визначає кілька чинників. Передовсім звернімо увагу на час та умови формування цих компонентів національної фольклоронімії. Дослідники усної народної словесності переконані, що первісні язичницькі обряди та ритуали стали першоосновою та джерелом виникнення усної народної творчості. Під час магічних ритуалів, як зауважує А. Іваницький, виконували пісні з яскравою комунікативно-ігровою функцією, що спиралася на бінарну основу: сакральну і профанну [Іваницький 2012, с. 9]. Пісня в обряді реалізувала функції «повідомленням (один одному, колективу, магічному персонажеві, жерця – роду-племені, богам, духам)» [Іваницький 2009, с. 80], бо міф пояснював і санкціонував не тільки космічний, але й соціальний порядок. Такий характер комунікативного процесу позначився і на використовуваних у ній власних назвах, тобто у фольклоронімії вже від першопочатків органічно поєдналися сакральна та реальна частини. Кожна з них була обов'язковим компонентом певної мовленнєвої прагматичної дії, особливої форми комунікації (саме як форму комунікації дефінує народну пісню Л. Копаниця [Копаниця 2008, с. 201]). Такий мовленнєвий акт передбачав наявність комунікантів, передавача (автора / мовця) і потенційного реципієнта, тобто мовця і адресата, а отже, активне використання різних груп номінацій адресата мовлення, зокрема власних назв. У сакральній частині маємо справу з власними найменуваннями вищих сил: про них згадують, з ними узгоджують свої наміри й дії, до них звертаються по допомогу. Під час ритуалів їхні учасники взаємодіють не лише з виявами і втіленнями божественного, а й спілкуються між собою, номінують один одного, що призводить до активного використання реальних власних назв. Отже, фольклорні власні назви обох частин (і сакральної, і реальної), стаючи елементами певного комунікативного акту, яким була первісно пісня, виконували свою засадничу функцію – номінували, ідентифікували. Це, зрештою, не суперечить природі самої власної назви. Наприклад, Р. Шрамек, розпрацьовуючи класифікацію функцій онімів Ф. Дебуса, акцентує увагу на тому, що в центрі схеми німецький учений розмістив ідентифікаційну функцію, основну і загальну функцію пропріальної сфери мови загалом, яку навіть для літературної онімії не можна оминати. Тому чеський учений наголошує, що аналіз літературної ономастики мусить містити в собі обидва моменти: загальноономастичний і літературно ономастичний ... кожна власна назва є єдністю загального і специфічного, кожний онім функціонує завжди як конкретний онім. Носієм пропріальності є загальноономастичні функції (тобто бути онімом) [Šrámek 1999, s. 25].

Виходячи зі сказаного вище та із засад теорії номінації, а саме положення, що якщо «об'єкт відомий співрозмовникові, вибір назви визначають прагматичні чинники» [Языковая номинация 1977, с. 197], можемо стверджувати, що власні назви в піснях первісно не імплікували наявність якихось якостей називаної особи чи географічного об'єкта, а лише ідентифікували, демонстрували референтне вживання. Допоки пісні були елементом чи ритуального (наприклад, обрядові пісні), чи побутового (наприклад, жартівливі веснянки, коломийки) реального спілкування, ужиті в них власні назви виконували свою основну функцію – виокремлення, ідентифікації, що цілком відповідає їхній природі. Як відомо, первісно інформація, яку містить власна назва, не приписує суб'єктові жодних властивостей, натомість уживання онімів стосовно конкретних, відомих оточенню суб'єктів, пряма референція, фонд спільних знань співрозмовників остаточно визначає і формує їхнє значення. Первісне вживання власних назв в усних народних піснях в ідентифікаційній функції підтверджує пропуск в обрядових піснях, засвідчений багатьма зібраннями фольклору, імені особи, до якої звертаються, а також наявність сталої формули «на ім'я...»: *Гречная панна, панна (ім'я), Гречная панна, красна (ім'я), красна панянка, на ім'я...; Ладна дівчина на мня ..., Щоби ся віддала швидко з Андрія...*

Власне, оця функціональна «ономастичність», тобто пріоритет ідентифікувальної, диференційної функції оніма в найдавніших фольклорних жанрах дає підстави вважати фольклорний іменник джерелом прадавньої міфонімії, а також правдивим відбитком реального українського ономастикону відповідно до того часу, коли були здійснені записи аналізованого шару усної народної творчості. Підтверджує це і проведене зіставлення даних фольклорного антропонімікону з численними дослідженнями систем особових імен та прізвищ певних регіонів України, виконаними на реальному матеріалі.

Наприклад, опрацьований пісенний фольклор із Гуцульщини засвідчив найпродуктивніші словотвірні моделі прізвищ, поширені в цьому регіоні, із суфіксами *-ук (-юк), -чук та -ак (-як), -чак: Варварук, Дмитреюк, Довганюк, Костюк, Крамарчук, Магделюк, Марисюк, Миронюк, Туманюк; Гавриляк, Іванчак, Крутоняк, Марисяк, Марусяк, Мочернак, Петиляк, Чунтуляк*. Їх кількісне співвідношення з дериватами, утвореними за допомогою інших формантів, – більше 50%, виявилось доволі близьким до показників реальної історичної ономастики. Записи українських народних пісень І. Манжури з Дніпропетровщини, Сумщини, Харківщини та Марка Вовчка і Опанаса Марковича з Київщини, Поділля, Полтавщини, Чернігівщини фіксують як найпоширенішу словотвірну модель із суфіксом *-енко (-енко): Бондаренко, Ваненко, Карпенко, Коновченко, Кравченко, Морозенко, Ничасенко, Папасенко, Якименко*, що теж має підтвердження в реальному ономастиконі. За даними досліджень історичної антропонімії, у XVII ст. утворення на

-енко належать до найпоширеніших на всій східноукраїнській території та й у сучасному іменнику Південно-Східної України, Північного Степу України (див. детальніше [Колесник 2008а; Колесник 2008б]).

Отже, у межах як сакральної, так і реальної частин фольклорної онімії власна назва виконує насаперед свою засадничу функцію: у процесі номінування чи апеляції, ідентифікує та диференціює.

Формування ж віртуальної частини фольклоронімії пов'язане з новітніми, як для усної народної творчості, часами (лінгвофольклористи стиль цих текстів кваліфікують як різновид художнього стилю з ознаками автономної системи [Данилюк 2010, с. 495]). Особливості функціонування віртуальних власних назв мають більше спільного, ніж відмінного із функціонуванням літературно-художніх онімів, оскільки віртуальна частина фольклоронімічного простору сформувалась у межах „новітніх” ліричних, ліроепічних жанрів пісенного фольклору, коли уснопоетичний текст уже не був лише елементом конкретної обрядодії, частиною спілкування з вищими силами, а творився заради самого себе як мистецький твір. Власна назва в родинно-побутових, суспільно-побутових піснях, баладах і навіть історичних піснях стає способом матеріалізації художнього змісту в слові, засобом художньої виразності, елементом фігур поетичного мовлення і навіть набуває функцій фольклорного символу, мовного знака національної культури. Для дослідників віртуального підпростору фольклорної онімії важливим є онім як зображально-виражальний поетичний засіб; у центрі уваги опиняються звуковий символізм, фонологічна структура власної назви, її реалізація на граматичному рівні, належність до певних синтаксичних фігур, а також взаємодія розміру строфи й смислу назви тощо. Основним у таких студіях стає функціонально-стилістичний аналіз, бо номінативна функція поступається естетичній, поетичній функції. Вивчення віртуального компонента фольклоронімічного простору якнайтісніше пов'язане з проблемами лінгвістичної поетики, стилістики і лінгвофольклористики. Наприклад, у багатьох жартівливих веснянках, ліричних піснях підбір імен зумовлений не потребою номінувати конкретних людей, а римою, внутрішньою ритмікою строфи: *Я нікого не любила, / Тільки Петра та Данила, / Грицька, Стецька та Степана, / Вийду заміж за Івана*.

Незважаючи на те, що фольклорна власна назва в цих творах, зрозуміло, виконує обов'язкову для неї номінативну функцію, головними стають її поетична та текстотвірна функції.

Висновки. Отже, фольклорна онімія, будучи водночас мікросистемою лексики фольклору та частиною вітчизняного онімічного простору, як за своїм місцем у їхній системі, своєрідністю структури і репертуару, якісними та кількісними параметрами, так і за виконуваними функціями є доволі самобутньою та особливою. Під час аналізу фольклорних власних назв варто враховувати, що їх уживання не

тільки в різних гатунках текстів, а й навіть за різних умов виконання того чи того уснопоетичного твору, передбачає реалізацію ними відмінних функцій, що переконливо доводить проведений аналіз. Виконання фольклорного твору в кожній конкретній ситуації створює підстави для вживання власних найменувань у їхній засадничій номінативній функції, функціях ідентифікації та диференціації.

Але цей самий текст, озвучений безвідносно до об'єкту та конкретних осіб чи об'єктів (і в писемній формі), послуговується назвою вже не як засобом ідентифікації, а як маркером, ярликом якоїсь ситуації або найменуванням певного образу, що стає втіленням фонових знань носія певної національної традиції, виконуючи як символічну, так і поетичну, текстотвірну функції.

Література

1. Данилюк Н. Поетичне слово в українській народній пісні: монографія. Луцьк, 2010. 512 с.
2. Іваницький А. Обрядові пісні та їх генеза (вступна стаття). *Український обрядовий фольклор західних земель: Музична антологія (Бесарабія. Бойківщина. Буковина. Волинь. Галичина. Гуцульщина. Закарпаття. Лемківщина. Підляшшя. Поділля. Полісся. Покуття. Холмищина)* / відп. ред. Г. А. Скрипник. Вінниця, 2012. С. 8–65.
3. Іваницький А. І. Історичний синтаксис фольклору. Проблеми походження, хронологізації та декодування народної музики. Вінниця, 2009. 404 с.
4. Колесник Н. Про важливість лінгвогеографічного аспекту вивчення фольклорної онімії. *Науковий вісник Чернівецького університету. Слов'янська філологія: зб. наук. праць*. Чернівці, 2008а. Вип. 428–429. С. 68–72.
5. Колесник Н. С. Онимія української народної пісні: монографія. Чернівці: Технодрук, 2017. 368 с.
6. Колесник Н. С. Особливості гуцульської антропонімії: (на матеріалі пісенного фольклору) *Вісник Прикарпатського університету імені Василя Стефаника. Філологія (мовознавство)*. Івано-Франківськ, 2008б. Вип. XIX–XX. С. 53–56.
7. Копаниця Л. Прагматична структура і комунікативні функції української народної пісні. *Біблія і культура: зб. наук. ст. Чернівці*, 2008. Вип. 8–9. С. 197–203.
8. Торчинський М. М. Структура онімного простору української мови: монографія. Хмельницький, 2008. 548 с.
9. Українська фольклористична енциклопедія. Львів, 2018. 808 с.
10. Языковая номинация (Общие вопросы). Москва: Наука, 1977. 360 с.
11. Šrámek R. Propriální sféra jazyka a hranice vlastních jmen. 19. *Slovenská onomastická konferencia (28–30 apríla, 2014)* / ed. I. Valentová. Bratislava, 2015. S. 46–54.
12. Šrámek R. Úvod do obecné onomastiky. Brno, 1999. 199 s.

References

1. Danyliuk N. (2010) Poetychne slovo v ukraïnskii narodnii pisni [Poetic word in Ukrainian folk song]: monohrafiia. Luts'k. 512 s. [in Ukrainian].
2. Ivanytskyi A. (2012) Obriadovi pisni ta yikh geneza (vstupna stattia) [Ritual songs and their genesis (introductory article)]. *Ukrainskyi obriadovi folklor zakhidnykh zemel: Muzychna antolohiia (Besarabiia. Boikivshchyna. Bukovyna. Volyn. Halychyna. Hutsulshchyna. Zakarpattia. Lemkivshchyna. Pidliashshia. Podillia. Polissia. Pokuttia. Kholmshchyna)* / vidp. red. H. A. Skrypyuk. Vinnytsia. S. 8–65 [in Ukrainian].
3. Ivanytskyi A.I. (2009) Istorychnyi syntaksys folkloru. Problemy pokhodzhennia, khronolohizatsii ta dekoduvannia narodnoi muzyky [Historical syntax of folklore. Problems of origin, chronology and decoding of folk music]. Vinnytsia. 404 s. [in Ukrainian].
4. Kolesnyk N. (2008) Pro vazhlyvist linhoheohrafichnoho aspektu vyvchennia folklornoi onimii [On the Importance of Folklore Onyms Studies in Linguistic and Geographical Aspect]. *Naukovyi visnyk Chernivetskoho universytetu. Slovianska filolohiia: zb. nauk. prats. Chernivtsi*. Vyp. 428–429. S. 68–72 [in Ukrainian].
5. Kolesnyk N. S. (2007) Onimiiia ukraïnskoi narodnoi pisni [Onymy Ukrainian folk song]: monohrafiia. Chernivtsi: Tekhnodruk. 368 s. [in Ukrainian].
6. Kolesnyk N. S. (2008) Osoblyvosti hutsulskoi antroponimii: (na materialii pisennoho folkloru) [On specific features of Hutsul anthroponymy: (on the material of song folklore)]. *Visnyk Prykarpatskoho universytetu imeni Vasylia Stefanyka. Filolohiia (movoznavstvo)*. Ivano-Frankivsk. Vyp. XIX–XX. S. 53–56 [in Ukrainian].
7. Kopanytsia L. (2008) Prahmatychna struktura i komunikatyvni funktsii ukraïnskoi narodnoi pisni [Pragmatic structure and communicative functions of Ukrainian folk song]. *Bibliia i kultura : zb. nauk. statei*. Chernivtsi. Vyp. 8–9. S. 197–203 [in Ukrainian].
8. Torchynskyi M. M. (2008) Struktura onimnoho prostoru ukraïnskoi movy [The structure of the onym space of the Ukrainian language]: monohrafiia. Khmelnytsky. 548 s. [in Ukrainian].
9. *Ukrainska folklorystychna entsyklopediia* (2018) [Ukrainian folklore encyclopedia]. Lviv. 808 s. [in Ukrainian].
10. Yazykovaya nominaciya (obshhie voprosy) (1977) [Language nomination (General questions)]. Moskva: nauka. 360 s. [in Russian].

11. Šrámek R. (2015) Propriální sféra jazyka a hranice vlastních jmen. *19. Slovenská onomastická konferencia (28–30 apríla, 2014)* / ed. I. Valentová. Bratislava. S. 46–54 [in Slovakian].
12. Šrámek R. (1999) Úvod do obecné onomastiky. Brno. 199 s. [in Slovakian].

PRINCIPLES OF FUNCTIONING OF FOLKLOREONYMS

Abstract. The functional character of proper names is the basic problem of onomastics as a science. The functional character of folkloreonyms has not been the object of study though that makes it a topical study. The objective of the article is to prove that the main rules, norms of usage of proper names in folklore are stipulated first, by their onym characteristics, second, depend on genre of the folkloreonym text.

We consider the main principles of folkloreonym studies first, the fact that folkloreonymy is an indispensable part of national system of naming with precisely specified place in it; second, folkloreonym space has a structure identical to the structure of national onym space, i.e. it consists of real, sacral and virtual components. All of them differ in conditions and time of their formation, composition, structure, degree of reliability, peculiarities of development, and, first and foremost, peculiarities of functioning.

The priority of identifying, differentiating function of an onym in the oldest folklore genres provides the basis to consider folklore noun a source of ancient mythonymy and true impression of real Ukrainian onomasticon in accordance with the time when the records were made of the analysed folklore. The comparison of the folklore anthroponymicon data and the studies of the systems of personal names and surnames in certain regions of Ukraine conducted on factual data is established. Within sacral and factual parts of folkloreonymy proper name has its basic function: in the process of nomination or appellation, it identifies and differentiates.

The formation of virtual part of folkloreonymization is connected with modern, in relation to folklore, times. Despite the fact that folklore proper name in these works performs indispensable for it nominative function, the main functions become its poetic and text-forming ones.

In further studies of folklore onyms it is worthwhile to take into account that the main rules, ways of use of folklore onyms are stipulated by genre peculiarities and functional characteristics of folklore genres.

Keywords: onomastics, folklore onomastics, onym space, folkloreonym, folkloreonym space, function of folkloreonym.

© Колесник Н., 2021 р.

Наталія Колесник – доктор філологічних наук, завідувач кафедри історії та культури української мови Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича, Чернівці, Україна; nkolesnyk@yahoo.pl; <https://orcid.org/0000-0002-4917-8008>

Natalia Kolesnyk – Doctor of Philology; Chair, Department of History and Culture of the Ukrainian Language, Yuriy Fedkovych Chernivtsi National University, Chernivtsi, Ukraine; nkolesnyk@yahoo.pl; <https://orcid.org/0000-0002-4917-8008>